โรงพยาบาลกลาง
สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร
Bangkok Metropolitan Administration
GENERAL HOSPITAL

วารสารโรงพยาบาลกลาง เล่มที่ 38 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - ธันวาคม 2566
Journal of Bangkok Metropolitan Administration General Hospital
Vol.38 No.1 July - December 2023

Invention Report

อุปกรณ์ป้องกัน detector สำหรับการถ่ายภาพเอกซเรย์ foot standing

นวัตกร (Innovator): นางนิยะดา วิพุธศุภกรวงศ์
ตำแหน่ง: นักรังสีการแพทย์ปฏิบัติการ

หน่วยงาน: กลุ่มงานรังสีวิทยา โรงพยาบาลกลาง

1. มูลเหตุจูงใจ

การถ่ายเอกซเรย์เท้าท่ายืน (foot standing)[1] ผู้ป่วยมักมีปัญหาที่เท้า ทำให้ยืนได้ไม่มั่นคง[2] และแผ่นรับภาพ (detector) ซึ่งใช้ในการถ่ายเอกซเรย์มีราคาแพงมาก ต้องใช้งานอย่างระมัดระวังไม่ตกกระแทกและไม่ควรเหยียบโดยทิ้งน้ำหนักตัวลงโดยตรง

เดิมถ่าย foot standing[1] โดยลดระดับของเตียงเอกซเรย์ให้ต่ำที่สุด (60 ซม.จากพื้นห้อง) ให้ผู้ป่วยขึ้นยืนบนเตียง สอด detector ใน bucky table ใต้เตียง เพื่อถ่ายท่า posteroanterior (PA)[3] จากนั้นนำ detector วางแนวตั้งพิงแกลลอนน้ำ เพื่อเตรียมถ่ายท่า lateral cross-table[4] โดยผู้ป่วยอาจต้องขยับอีกครั้งเพื่อจัดให้ได้ center ที่ถูกต้อง เกิดความเสี่ยงต่อการพลัดตกหกล้ม และการตกของ detector

เพื่อลดความเสี่ยงเหล่านี้ นวัตกรจึงคิดประดิษฐ์นวัตกรรมชิ้นนี้ขึ้น

2. สมมุติฐานหรือหลักฐานเชิงประจักษ์หรือทฤษฎีที่นำมาใช้

การทดลองเปรียบเทียบเพื่อหาวัสดุ[5] ที่จะใช้ประกอบต้องเป็นวัสดุที่รังสีเอกซ์ผ่านได้ไม่ทำให้เกิด artifact ในภาพ ไม่ต้องเพิ่มค่าปริมาณรังสีในการถ่าย และมีความแข็งแรงรองรับน้ำหนักได้ถึง 120 กก. ป้องกันไม่ให้ detector เสียหาย

วันรับบทความ: 31 ตุลาคม 2566 วันแก้ไขบทความ: 15 ธันวาคม 2566 วันตอบรับบทความ: 22 ธันวาคม 2566

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อลดความเสี่ยงต่อการพลัดตกหกล้ม ระหว่างการถ่ายเอกซเรย์ foot standing

3.2 เพื่อลดความเสี่ยงของการตกของ detector ระหว่างการถ่ายเอกซเรย์ foot standing

4. แผนการ ขั้นตอนการดำเนินงาน

4.1 การออกแบบ เป็นกรอบสำหรับสอด detector 2 กรอบวางตั้งฉากกัน

กรอบแนวนอน ใช้ถ่ายท่า PA ต้องมีวัสดุที่สามารถรับน้ำหนักผู้ป่วยได้ปิดด้านบน ให้ยืนเหยียบลงน้ำหนักบนขาข้างเดียวได้โดยไม่ยุบหรือหัก ไม่ลดคุณภาพของภาพ ไม่ต้องเพิ่มปริมาณรังสีในการถ่าย

กรอบแนวตั้ง ใช้ถ่าย lateral สามารถตั้ง detector ได้มั่นคง ผู้ป่วยไม่ต้องขยับตัว

4.2 การเลือกวัสดุสำหรับรับน้ำหนักผู้ป่วย เปรียบเทียบ particle board[5], acrylic[6] หนา 5 มม., acrylic หนา 10 มม. และ polycarbonate[6] หนา 10 มม. โดยทดสอบความแข็งแรงในการรับน้ำหนัก 120 กก. โดยทีมที่ปรึกษาจาก สวทช. (MTEC)

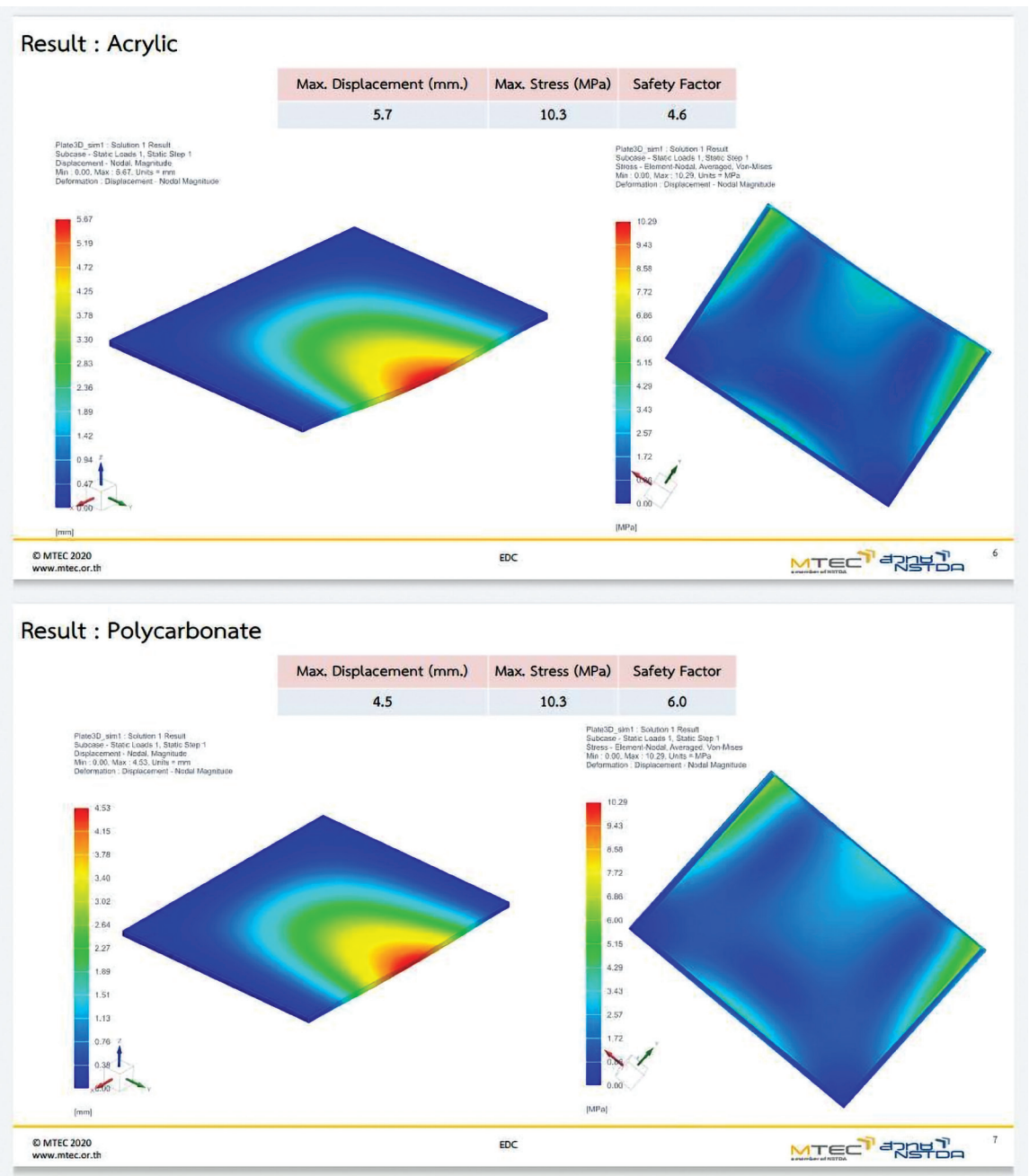

วัสดุขนาด 40x50x1 ซม.	Maximum displacement	Maximum stress (mPA)	Safety factor
Acrylic 10 mm.	5.7	4.3	4.6
Polycarbonate 10 mm.	4.5	10.3	6.0

4.3 การทดสอบคุณภาพของภาพเอกซเรย์ โดยรังสีแพทย์เปรียบเทียบภาพเอกซเรย์ที่ได้จากการวาง detector ใต้แผ่น polycarbonate หนา 10 มม. กับการวางใต้เตียงเอกซเรย์ โดยตั้งค่าเทคนิคที่ 50 kVp, 2.5 mAs, FFD 40" รังสีแพทย์ 6 ท่านเห็นว่าคุณภาพของภาพจากการใช้ polycarbonate ดีกว่าการวาง detector ใต้เตียง และ 1 ท่านเห็นไม่แตกต่างกัน

4.4 การประกอบอุปกรณ์ โดยใช้ไม้แผ่นประกอบเป็นกรอบสำหรับสอด detector และใช้ polycarbonate หนา 10 มม.[6] เป็นวัสดุแผ่นปิด

4.5 การทดลองใช้ และการปรับปรุง

เปรียบเทียบภาพถ่ายรังสี Foot AP view

Detector ใต้เตียงเอกซเรย์ Polycarbonate หนา 1 ซม.

การทดลอง	ผลการทดลอง	การปรับปรุง
ครั้งที่ 1 ใช้ Particle board เป็นวัสดุรับน้ำหนัก	ทำให้เกิด artifact บนภาพเอกซเรย์ ทำให้คุณภาพของภาพลดลง ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้วินิจฉัยโรค	ทดลองวัสดุใหม่ acrylic หนา 5 มม.
ครั้งที่ 2 ใช้ acrylic หนา 5 มม. เป็นวัสดุรับน้ำหนัก	ได้ภาพเอกซเรย์คุณภาพดี แต่แผ่น acrylic ยุบตัวจนสัมผัส detector ที่สอดอยู่	ทีมอาจารย์ที่ปรึกษาจาก สวทช. ทดสอบการรับน้ำหนัก ของ acrylic และ polycarbonate (ตารางที่ 1) และรังสีแพทย์เปรียบเทียบคุณภาพของภาพเอกซเรย์ (ตารางที่ 2)
ครั้งที่ 3 ใช้ Polycarbonate หนา 10 มม. เป็นวัสดุรับน้ำหนัก และกรอบรับน้ำหนัก 2 ด้าน	น้ำหนัก 52 กก. แผ่นยุบเล็กน้อย น้ำหนัก 92 กก. แผ่นยุบมาก	เพิ่มจุดรับน้ำหนักของกรอบ เป็น 3 ด้าน (เพิ่มด้านหลังตามโมเดลที่อาจารย์ที่ปรึกษาใช้ทดสอบ)
ครั้งที่ 4 ใช้ Polycarbonate หนา 10 มม. และกรอบรับน้ำหนัก 3 ด้าน	น้ำหนัก 92 กก. แผ่นยุบเล็กน้อย น้ำหนัก 124 กก. แผ่นยุบมาก	เพิ่มจุดรับน้ำหนักของกรอบ เป็น 4 ด้าน (เพิ่มด้านหน้า แบบถอดออกได้)
ครั้งที่ 5 ใช้ Polycarbonate หนา 10 มม. และกรอบรับน้ำหนัก 4 ด้าน	น้ำหนัก 92 กก. และ 124 กก. แผ่นไม่ยุบ ไม่กดโดน detector	

5. ผลการทดลอง / ทดสอบเบื้องต้น / สถิติที่ใช้ทดสอบ

5.1 ไม่พบอุบัติการณ์พลัดตกหกล้ม ระหว่างการถ่ายเอกซเรย์ foot standing

5.2 ไม่พบอุบัติการณ์ detector ตกกระแทก ระหว่างการถ่ายเอกซเรย์ foot standing

6. การนำไปใช้ประโยชน์

"อุปกรณ์ป้องกัน detector สำหรับการถ่ายภาพเอกซเรย์ foot standing" ใช้งานโดยวางที่พื้น ให้ผู้ป่วยขึ้นยืนถ่ายเอกซเรย์ แทนการขึ้นยืนบนเตียงเอกซเรย์แบบเดิม ลดความเสี่ยงต่อการพลัดตกหกล้มซึ่งเป็นความเสี่ยงสำคัญของโรงพยาบาล ช่วยป้องกันความเสียหายของอุปกรณ์ราคาแพงของกลุ่มงาน และให้ภาพเอกซเรย์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน

7. สรุป

"อุปกรณ์ป้องกัน detector สำหรับการถ่ายภาพเอกซเรย์ foot standing" เกิดจากการมองเห็นความเสี่ยงในการทำงาน ช่วยลดความเสี่ยงต่อการพลัดตกหกล้ม และการตกของ detector สามารถนำมาใช้ทดแทนการวิธีเดิมได้เป็นอย่างดี

	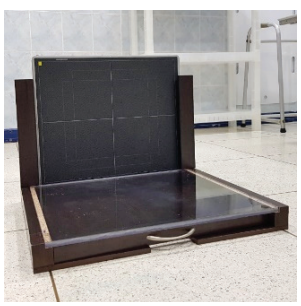		
วาง detector ใต้แผ่น polycarbonate สำหรับถ่ายท่า PA	สอดแผ่น detector แนวตั้ง สำหรับถ่ายท่า lateral	วิดีโอ ทดสอบการรับน้ำหนัก	วิดีโอ การใช้อุปกรณ์

เอกสารอ้างอิง

1. บุญเอื้อ สุรสังข์, สราวุธ สวัสดิ์กว้าน, ธนวิทย์ พิมพ์หงส์. ภาพถ่ายเอกซเรย์ทั่วไปในการวินิจฉัยโรคเท้าแบน. ว.รังสีวิทยาศิริราช 2019;6:65-72.
2. สิทธิ์ เตชะกัมพุช. ภาวะอุ้งเท้าแบน.กรุงเทพฯ: สุทธิโชคการพิมพ์; 2528.
3. Ballinger PW,Frank ED. Radiographic position and radiologic procedures.10 th ed. Philadelphia:Mosby; 2003.
4. Christman RA. Foot and ankle radiology. 2 nd ed. Philadelphia: Wolters Kluwer; 2014.
5. บีฟอร์ยู.รู้จัก Particle Board และ Melamine. [Internet]. 2010 [เข้าถึงเมื่อ 2565 พฤษภาคม 22]. เข้าถึงได้จาก: http://www.b4u2.com/material/Particle-Board-Melamine.html.
6. นวนครพลาสติก.ผลิตภัณฑ์แผ่นโพลีคาร์บอเนต.//อะคลิริค.//รูปแบบและการนำไปใช้งาน. [Internet]. 2018 [เข้าถึงเมื่อ 2565 พฤษภาคม 22]. เข้าถึงได้จาก: http://www.navanakornplastic.com